

BOZLAKLARDA AT

Nerin KÖSE

Türk Halk Edebiyatında çok önemli bir motif olan “At”ın Bozlaklardaki yerini incelemeye geçmeden önce, anlatma esasına dayalı türlerin tarihi gelişim seyri içindeki durumunu hatırlatmak faydalı olacaktır. Çünkü eski Türklerde at, ekonomik ve kültürel hayatın merkezini teşkil etmekteydi.

Türk hakanlarının hükmettikleri boyutları memnun etmek, sürülerini çoğaltmak, ancak atlarla yapacakları akınlar sayesinde mümkün olabilmıştır. Bu sebeple at “Türk’ün kanadı” olarak değerlendirilmiş; yüzyıllar boyunca Türk adı ile birlikte anılmıştır. O kadar ki Orta Asya

Türk destanlarında at, yaşayış tarzını belirleyen bir unsur olmasının yanısıra sahibine öğüt veren, güç durumlarda ona yardımcı olan ve tabiat üstü nitelikleri haiz bir varlıktır. Kazan'ın Konur At'ı, 3 günlük yolu 3 saatte alır; Er Töştük'ün Çal Kuyruk At'ı yerin dibine inerek 7 gün yaşar(2).

Masallarda ise at bazan masal kahramanının biniti; ekseriyetle de 40 gün sulanan tarlada koştukça toz çıkaran, sahibini göz açıp kapayana kadar gideceği yere ulaştıran, ona 7 deniz ötesindeki adalardan kısrakların getirilmesi için akıl veren olağanüstü bir motif halinde, yani destandaki özelliği ile, karşımıza çıkmaktadır.

Halk hikâyelerine gelince... Kimi zaman Köroğlu'nun emrindeki 700 kişinin veya hikâye kahramanının ulaşım vasıtası; kimi zaman ise aşıkların birbirine kavuşması için onlara yol gösteren bir varlıktır. Bazan da Köroğlu'nun elinden vesil, koyu ve sarı renkli 3 köpükten için, ölümsüz-

İşte böyle Kozanoğulları gibi aşiretlerin devletin o bölgedeki temsilcileri ile veya birbirleriyle giriştikleri mücadeleleri anlatan hikâyelerden sadece birkaçtanesinde at, destanlardakine benzer şekilde olağanüstü özelliklere sahip ve kahraman bir varlıktır. Hain bir eşkiya olan Dersimli kürdü ele geçirmek isterken vurulan jandarma Mehmet'in Kır At'ı, uçan kuştan bile hızlıdır.

1785 yılında 39 Arap oymağı ile Türkmenlere saldıran Bin Saitler'in reisi Fahhal'ın Aneze'ye sürüldüğü kavgada, Türkmen beyi Mehmet Bey'in atının nal'izleri savaş alanında kalır. Sadece aşiret hayatını değil eşkiyaların gerek halkla gerekse devletle olan münasebetlerini konu edinen bozlaklarda at, vaka kahramanının ayrılmaz bir parçasıdır: Yaptığı soygunlarla kervancıların korkulu rüyası haline gelen ve emrindeki 40 atlıya hükmeden Elbeylioğlu'nun hayatı, at üstünde geçer. Kozan'ın en büyük kahramanlarından birinin hayatı, atın üstünde geçmiştir.

CANAL 005

THIRD K K I T D I

VII XV